

Het mysterie Raaf

“We hoorden een hoop kabaal buiten en gingen eens kijken wat daar toch aan de hand was. Bleek dat twee Raven luid korrend om een mannetje Havik duikelden”.

Hans de Vos Burchart en Margriet Hartman

De foto's in dit artikel zijn afkomstig van de Ravenwerkgroep

Jonge Raven in beuk

“De Havik op zijn beurt deed lekkerend schijnnaanvallen richting de Raven. Hij bleek een prooi in zijn poot te hebben. In de schermutseling verloor hij zijn prooi en opeens was het stil. Een van de Raven pakte de prooi en verdween richting nest en de Havik taaide af.” Dit ooggetuigenverslag ontvingen wij (van de Raven Werkgroep Utrecht/'t Gooi) van een onze waarnemers.

Toen ging er bij ons een lichtje branden. Zou dat de reden zijn waarom we zo vaak een Ravennest vlak bij broedende Haviken vinden? En verder denkend: zou de Raaf van het Spanderswoud om die reden op 140 meter hoogte op de tv-toren van het Mediapark Hilversum zijn gaan broeden? Daar huizen immers ook Slechtvalken. En als je eenmaal de vele prooiersten onder een roest-/nestplaats van Slechtvalken gezien hebt, weet je wat voor viespeuken dat zijn. Geweldig voer voor Raven én lekker voor de deur. Zo doordenkend: kunnen we dan ook binnenkort broedende Raven in de bebouwde kom verwachten? Bijvoorbeeld op de Vituskerk in Hilversum of op het provinciehuis, beide bekende plekken waar Slechtvalken broeden? Raven wonen immers ook in de Tower van Londen.

Of vluchtten de Raven toch zoals we eerst dachten voor mensen, Boommarters en Haviken die ieder jaar het nest verstoren of predatie op jongen of eieren? Is de tv-toren gewoon een veiliger plek? Zoveel vragen en zo weinig antwoorden. Nog veel te onderzoeken voor de leden van onze Raven Werkgroep Utrecht/'t Gooi.

Groote broedterritoria

Nog zo'n onderwerp dat we willen onderzoeken, is de grootte van de broedterritoria in onze regio. Het blijkt zeer lastig om te bepalen of je te maken hebt met een broedterritorium. In het verleden is het aantal broedterritoria nogal eens overschat. De territoria blijken veel groter dan men aannam.

Dit komt door de eigenschappen van Raven, die anders zijn dan van de meeste Nederlandse broedvogels. Jongen verzamelen zich in de herfst van het 1e-kalenderjaar in grote groepen, op zoek naar veiligheid, voedsel en een partner. In het boek *Mind of the Raven* van Bernd Heinrich (ISBN 9780061136054) staat dat mooi beschreven. Zo zijn er op de Veluwe groepen van 150-200 Raven gezien. Deze groepen bestaan uit jongeren en adulten die nog geen vast territorium

hebben veroverd. Het zijn geen vaste groepen. Soms verzamelen ze zich, maar vaak zwerven de Raven alleen of in kleine groepjes door het hele land. Dat kan jaren duren. Heeft een Raaf eenmaal een partner, dan gaat die op zoek naar een eigen territorium. Raven nemen meestal de tijd om vast te stellen wat een geschikt broedgebied is. Is er voldoende voedsel, zijn er goede nestgelegenheden, zijn die veilig en zijn er geen concurrenten in de buurt?

Ze komen daarbij ook in territoria van gevestigde broedparen. Hoe intensief die broedparen hun territoria verdedigen hangt vooral af van de voedselsituatie. De soort heeft een zeer gevarieerd menu, maar is toch afhankelijk van dood dierlijk voedsel. Denk dan aan verkeersslachtoffers, dode dieren na strenge winters of door ziekte, nageboorten van schapen en restanten van jachtwild.

Is er veel voedsel aanwezig dan zal het gevestigde broedpaar andere Raven een tijdje tolereren. Bij voedselschaarste (vlak voor het broedseizoen) zullen concurrenten echter weggejaagd worden. Als het er tenminste niet te veel zijn.

En dat lijkt precies de reden waarom de jongeren zich groeperen. Als je een Raaf of meerdere Raven kort of wat langere tijd in een bepaald gebied ziet, wil dat dan ook zeker nog niet zeggen dat je te maken hebt met een broedterritorium.

Een bezet nest vinden is dan het enige bewijs voor een broedterritorium. Dat is niet altijd eenvoudig, want de nesten zijn schaars en zitten vaak goed verstopt hoog in de kruin van een boom. Ook blijken Raven, in tegenstelling tot wat men vroeger dacht, als het broedsel in de ei- of jonge jongenfase mislukt is, vaak een vervolgnest te starten. Dit vervolgnest kan kilometers af liggen van het eerste nest. Als je twee nesten vindt, wil dat nog niet zeggen dat het twee broedparen zijn. Je kunt te maken hebben met een vervolgnest. Dus ook de datum van uitvliegen van de jongen is van belang bij het vaststellen van het aantal broedterritoria.

Op het kaartje op pagina 33 (*Gevonden territoria Raaf*) is aangegeven waar we in 2019 nesten gevonden hebben in Utrecht en het Gooi. Als je zo kijkt, zie je een zekere regelmaat: de onderlinge afstand tussen

de nesten is ongeveer 6 km. Vanaf 2014 vinden we 3 broedparen in het Gooi op locaties: 1. Naarden, 2. Spanderswoud/tv-toren, 3. Einde Gooi.

In de periode 2014-2019 zijn er 15 keer succesvol jongen uitgevlogen met een totaal aantal van zeker 41 (zie tabel). Dat is gemiddeld 2,73 jongen per succesvol nest. Het gemiddelde legbegin in die periode

was 26 februari en als we het extreem late vervolgnest van het Spanderswoud in 2014 buiten beschouwing laten is het gemiddelde legbegin 22 februari. Wil je meer weten over de afzonderlijke broedgevallen of de Raven Werkgroep, lees dan ons Jaarverslag 2019. Het staat op de website.

[Wil je meedoen? Meld je dan aan bij Hans: e-mail hansdevosburchart@ziggo.nl.](mailto:hansdevosburchart@ziggo.nl)

Opmerkingen bij onderstaande tabel:

- Spanderswoud 2014: vervolgnest zeer laat gestart op 6 april; 1e nest om onbekende redenen mislukt.
- Spanderswoud 2016: vermoedelijk zijn er jongen gepredeerd door Havik of Boommarter, want een deel van de nestbekleding hing uit het nest.
- Spanderswoud 2018: nest gepredeerd in jongenfase (nestvoering op de grond). Misschien (vervolg-)nest op tv-toren Mediapark Hilversum 1,6 km naar het oosten.
- Einde Gooi 2015: broedsel mislukt in jongenfase (storm?).

Jaar	Naarden	Aantal jongen		
		Spanderswoud	tv-toren	Einde Gooi
2014	≥3	2a		3
2015	≥2	3		-d
2016	≥2	1b		3
2017	?	3		3
2018	≥3	-c		5
2019	≥3		≥1	4

Wat aandacht verdient is het volgende: Zoals eerder aangegeven mislukken nesten van Raven nogal eens, vooral in de ei- en vroege-jongenfase. De bedoeling van dit stuk is niet dat nu iedereen lukraak nesten gaat zoeken of Raven op nesten gaat fotograferen. Wij, de leden van de Raven Werkgroep, houden ons aan de zorgvuldigheidseisen van het project Sovon Nestsuccesmonitoring en hebben daartoe het registratiebewijs met voorwaarden ondertekend. Raven zijn ontzettend slimme vogels en hebben nestbezoekers meteen bij het naderen in de smiezen. Ze zullen meteen afvliegen en alarmeren tot de indringer weg is, tentje of camouflagedekleding ten spijt. Benader nesten alleen als het voor het onderzoek noodzakelijk is.

Kleuringsproject

Ook het kleuringsproject begint zijn resultaten te leveren. Een gekleurde Raaf E34, die in 2017 geboren is in het Spanderswoud bij Hilversum, heeft in 2019 minimaal twee jongen grootgebracht in het Amsterdamse Bos. In het 3e-kalenderjaar! Bijzonder vroeg voor een Raaf. Jonge Raven blijken grote afstanden af te leggen.

Zo is Raaf F11, in 2019 geboren in Beerschoten De Bilt, drie keer teruggemeld: op 2 januari 2019 op de vuilstort Barneveld, op 28 februari 2019 in een jongerengroep op de Midden Veluwe en op 16 maart 2019 op een kadaver bij Radio Kootwijk. Raaf E22, in 2016 geboren in Heidestein bij Zeist, is vier keer teruggemeld: op 29 juli 2016 bij de Hooge Kampse Plas bij Groenekan (afgelegde afstand ca. 9 km NO), 22 september 2017 in een jongerengroep op de Midden Veluwe, waar hij ook op 10 oktober 2017 is gefotografeerd, en ten slotte op 10 september 2018 op de vuilstort bij Barneveld.

Dus mensen: zien jullie een Raaf met een (oranje) kleuring, probeer hem dan af te lezen. Liefst met foto. Daar helpen jullie ons onderzoek geweldig mee. Bij het Ravennest in de tv-toren in Hilversum hebben we overigens in 2019 één jong gezien. Of dit jong ook is uitgevlogen weten we niet. Vlak voor het uitvliegen stormde het behoorlijk. Toch een kwetsbare plek. We zijn benieuwd wat er dit jaar gaat gebeuren. De Raven zijn er alweer gespot.

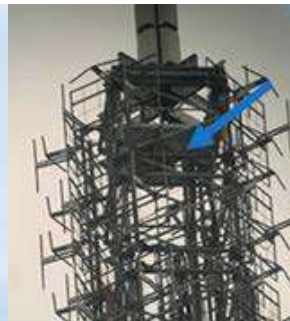

Het onvermijdelijke ringen

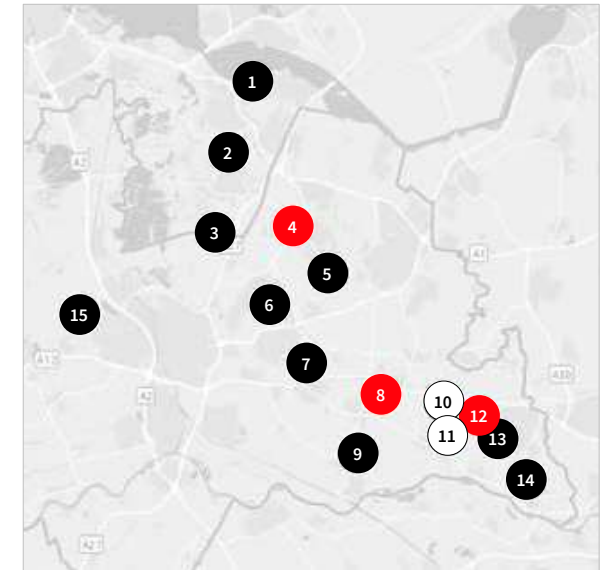
Ravennest in grove den (Heidestein)

Ravennest in tv-toren (Spanderswoud)

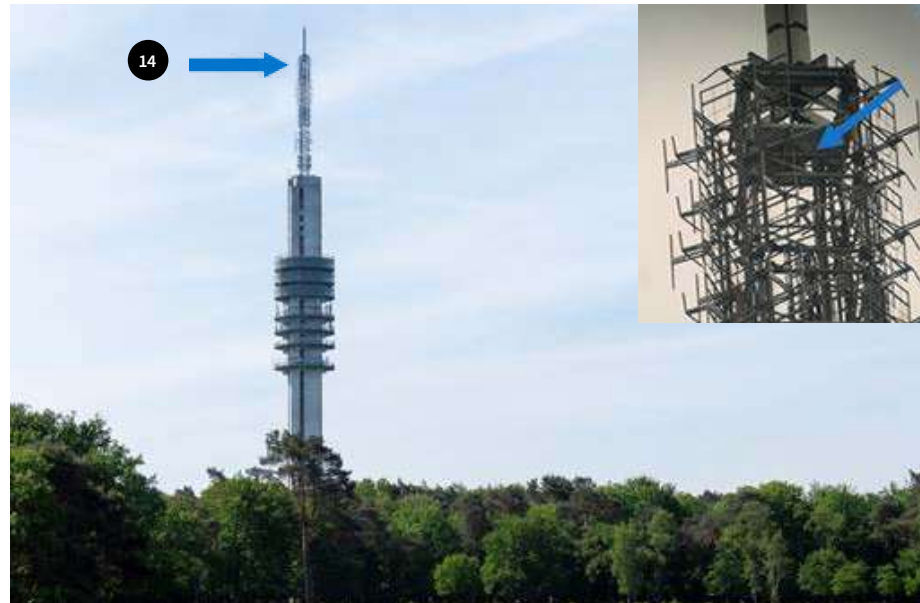
Gevonden territoria Raaf

1. Huizen - Naarden*
2. Spanderswoud*
3. Einde Gooi*
4. Paleis Soestdijk
5. Soestduinen
6. Biltse Duinen
7. Heidestein
8. Huis te Maarn
9. Langbroek
10. Leersumse Veld
11. Zuylensteine bos
12. Amerongense bos
13. Veenendaal
14. Remmerstein
15. Haarzuilens

* Werkgebied VWG

● succesvol nest ● mislukt nest ○ territorium

Ravennest in grove den (Amerongense Bos)